

Skötselplan för naturreservatet Holavedens urskog i Tranås kommun

Syfte med områdesskyddet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla ett naturskogsartat tallskogsområde med dess flora och fauna.
- informera besökare om områdets kulturhistoria.

Beskrivning av området

Administrativa data

Objektnamn	Holavedens urskog
Objektnummer	06-02-001
Skyddsform	Naturreservat
Beslut om Natura 2000	Nej
Län	Jönköping
Kommun	Tranås
Socken	Säby
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets centrala och östra delar
Karta	Terrängkarta: 7F NV Fastighetskarta: 7F 8a
Lägesbeskrivning	Cirka 2 km söder om Sommens station, väster om riksväg 32.
Fastigheter	Norra Vedbo Häradsallmänning Hålaveden 1:1
Markägarkategori	Stiftelse.
Gräns	Enligt beslutskarta, bilaga1. Gränsen har mätts in av lantmäteriet.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län
Areal	1,6 ha.

Markslag

Skogsmark	1,6 ha
-----------	--------

Naturtyper

Tallskog	1,6 ha
----------	--------

Topografi, geologi och hydrologi m.m.

Naturreseptatet ligger i nedre delen av östsluttningen på ett markerat berg. Sluttningen är delvis brant och blockig med frambrytande berg. Den kan karakteriseras som en rasbrant. Berggrunden består av röd granit. I södra delen är sluttningen delvis uppdelad i en övre och en nedre sluttning med en mellanliggande smal terrass.

Öppet vatten saknas inom reservatet. I den norra delen är marken något fuktigare.

Historik och markanvändning

Holavedens urskog utgör en liten del av det större skogsområdet Holaveden mellan sjön Sommen och Vättern. Holavedens urskog kallades förr också Helvetets portar på grund av att rövare och stigmän där ett flertal gånger överfallit och rånat diligenser och handelsmän i forna tider.

Genom Holavedens vildaste partier löper gränsen mellan Småland och Östergötland. Den ursprungliga gränsen var skogsbandet som sådant – brett, oländigt och svårforcerat. Denna vilda skogsmark använde svenskarna som spärr för den danska härens återtåg från sina härjningar i Östergötland under sjuårskriget mellan Sverige och Danmark under 1560-talet.

Gamla landsvägen går i reservatsområdets östra del. Stubbar efter tidigare avverkningar finns över hela området. Spår efter brand finns i form av mycket gamla brandlyror på tall.

En liten del av hela skogsområdet Holaveden är skyddat genom fridlysning sedan 1935. Riksantikvarieämbetet har klassificerat hela området som övrig kulturhistorisk lämning: Plats med tradition. Längs med den gamla färdvägen står en milsten.

Växt- och djurliv

Skogen domineras av tall jämte inslag av gran samt asp och klibbal. Åldern varierar men torde för de äldsta tallarna uppgå till omkring 300 år med enstaka träd som kan vara ännu äldre. Medelåldern bedöms till 200 – 250 år. Medeldiametern är cirka 50 cm med de största träden hållande en diameter av uppemot 80 cm. Trädens höjd är mellan 20 och 30 meter. I flera fall är tallarna angripna av törskatesvamp med torra toppar som följd. På flera tallar finns mycket gamla brandlyror. Granen är i åtskilliga fall rötskadad. Beståndet är ojämnt med delvis slutna grupper och delvis öppnare partier med enstaka grova träd. I beståndsluckor förekommer viss föryngring av gran.

Enstaka torrakor med bohål förekommer, likaså äldre tallågor.

I den övre delen av branten utgörs fältskiktet av blåbärstyp med inslag av kruståtel och lingon. Nedanför bergbranten är marken bördigare och fältskiktet är av örttyp med inslag av bredbladigt gräs och blåbär. Linnea och knärot

förekommer, särskilt ymnigt i den nedre, södra delen av området.

Under vegetationsperioden är det svårt att se upp mot branten från den gamla landsvägen på grund av uppväxande gran och sly. Enstaka lind och fågelbär förekommer. I den norra delen, ut mot den gamla landsvägen växer mer krävande växter som trolldruva, blåsippa och ormbär.

Spår efter trädgnagaren *Anobium thomsoni* och granbarkgnagare *Microbregma emarginata* har påträffats i en äldre gran. Enligt en äldre insektsinventering förekommer även den blekgult tvärbandade långhorningen *Semanotus undatus* i området.

De biologiska värdena utgörs främst av de riktigt gamla träden som är goda livsmiljöer för insekter och fåglar. Träden är även viktiga som substrat för flera lavararter, mossor och vedsvampar.

Kända förekomster av signalarter och rödlistade arter finns samlade i bilaga 2b.

Friluftsliv

Området är egentligen inte iordningställt för besökare i någon större omfattning, det finns t ex ingen skyltning från stora vägen och stigar saknas. Antalet besökare är ganska litet.

Utanför reservatet, vid riksvägens östra sida, finns en stor parkeringsyta som används som reservatsparkering. I öster avgränsas området av ett viltstängsel. En större anslagstavla står cirka 150 m norr om parkeringen invid cykelvägen. En mindre skylt står även innanför grinden med information om områdets historiska bakgrund. En gammal stig genom reservatet är markerad med plastsnittslar och vägvisare men är i dag delvis oframkomlig p g a vindfällan. Vid två större tallar finns information från början 1980-talet om trädens ålder, höjder, brösthöjdsdiameter mm.

Källförteckning

- Jansson, L. m fl, 1975. Översiktlig inventering av flora och fauna i Holavedens urskog, Tranås kommun.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1935. Resolution ang fridlysning av barrskogsområdet av urskogstyp.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1986. Skötselplan för Naturreservatet Holavedens urskog, Tranås kommun.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1999. Nyckelbiotopsinventering av skyddade områden i Jönköpings län.
- Shaikh, N. A., m fl, 1989. Berggrundskarta, serie Ah, nr 11. Sveriges Geologiska undersökning.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Skötselområde –	Tallnatskog	1,6 ha
Naturtyp:	Talldominerad barrskog av ristyp	0,6 ha
	Talldominerad barrskog av örtyyp	1,0 ha

Beskrivning

En mycket gammal, hög- och grovstammig tallskog med senvuxna granar. Mängden död ved är störst i de södra delarna. Här förekommer stormluckor med en frodig hyggesvegetation och ett rikt lövuppslag men de flesta vindfällena har tagits bort. Fältskikt är av blåbärstyp i delområde 1a medan marken nedanför bergbranten i delområde 1b är bördigare och fältskiktet är här av örtyyp.

Bevarandemål¹

- Utbredningen av tallnatskog ska vara 1,6 ha.
- Andelen tall i trädskiktet ska vara minst 70 % av virkesvolymen.
- Död ved ska förekomma med minst 30 m³/ha (lågor och torrträd, diameter >10 cm), varav minst 3 m³/ha utgörs av grova lågor och torrträd (diameter > 25 cm).
- I delområde 1b (se karta - bilaga 2a) ska knärot täcka mellan 5- 10 m² av fältskiktet.
- Den gamla landsvägen i söder ska vara väl synlig.
- Fri sikt från gamla landsvägen upp mot branten skall råda året om

Skötselåtgärder

- I delområde 1a (se karta - bilaga 2a) bedöms inga skötselåtgärder nödvändiga.
- I den södra delen (1b, se karta - bilaga 2a) röjs granar upp till 15 cm brösthöjdsdiameter bort för att ge bättre sikt i beståndet samt för att undvika att tallarna utsätts för konkurrens. Arbetet görs i omgångar så att beståndet av knärot inte tar skada. För mycket ljus till marken kan öka konkurrensen för denna art. Arbetet får heller inte göras så att skada uppstår på fältskikt och kvarstående träd. Bortröjt sly får forslas bort.
- Lövsly och granplantor mellan branten och gamla landsvägen röjs bort så att tillfredställande sikt mot branten uppnås. Enstaka plantor av asp, lind och klibbal sparas.
- Den gamla landsvägen hålls väl synlig. Milstenen samt stenformationen som utgör Helvetets portar hålls synliga.
- Befintliga stigar inom reservatet skall hållas öppna

¹ Bevarandemål anges för att mäta och följa upp den biologiska kvaliteten. Ett problem är att det i många fall saknas bra kunskapsunderlag för vad som är god biologisk kvalitet. Ny kunskap kan medföra att de uppsatta målnivåerna ändras. Avvikelse från uppsatta bevarandemål behöver inte resultera i omedelbara skötselåtgärder.

Friluftsliv och gränser

Bevarandemål

- En informationstavla som innehåller karta över området, information om reservatets naturvärden, reservatsföreskrifter för allmänheten samt delar av allemansrätten ska finnas vid parkeringen (se karta - bilaga 2a).
- Det ska finnas en parkeringsplats i anslutning till reservatet, enligt karta bilaga 2a.
- Det ska finnas en strövstig inom reservatet, se karta bilaga 2a.
- Naturreservatets gränser ska vara markerade enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Skötselåtgärder

- Informationstavlan vid parkeringen ska uppdateras.
- Utmed strövstigen kan det vid behov sättas upp skyltar med kompletterande information för besökaren.
- Strövstigen behöver rustas upp och på mindre sträckor behövs en nydragning.

Dokumentation och uppföljning

Alla skötselåtgärder som utförs inom reservatet ska dokumenteras, skriftligt och med foto. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden.

En fördjupad uppföljning av reservatets värden (natur- och friluftslivsvärden) och de uppsatta bevarandemålen ska ske. Bevarandemålen behöver kompletteras på artnivå. Uppföljningen ska ske enligt metoder och tidplaner för gällande uppföljningsprogram, vilket för närvarande innebär att uppföljning ska ske inom ramen för de nationella Basinventerings- och Uppföljningsprojekten.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när tillsynen eller uppföljningen indikerar att behov finns.

Finansiering

Länsstyrelsen i Jönköpings län ansvarar för finansieringen av åtgärder enligt denna plan.

Bilagor

2a Skötselplankarta

2b Artlista